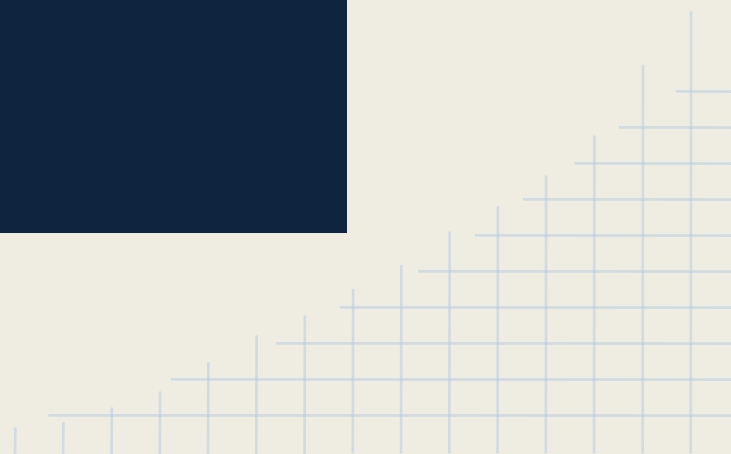

Sociologia

Què és la sociologia?

Pensar sociològicament

- La sociologia és l'estudi sistemàtic de la societat humana
- No és només recollir dades
- Presa de consciència o forma de pensar de forma crítica els fenòmens socials
- Per tant és molt més que una llista de fets o de xifres
- Veure l'estrany en allò familiar

Per exemple...

Què passa si preguntem a qualsevol universitari perquè va decidir estudiar el que va estudiar:

- A prop de casa
- Pel camp d'esports de la universitat
- Per una bona feina (de cara al futur)
- Perquè la xicota anava a aquella universitat
- Perquè (simplement) no va poder accedir a cap altre o als estudis que ell volia

Perspectiva sociològica

- Si ho pensem històricament val a dir que l'accès a la universitat pot resultar fins i tot avui en dia il·lusòria per a moltes persones (antigament només tenen accés les elits)
- Qui pot accedir?
 - Famílies amb ingressos superiors a la mitjana
 - Sector serveis: classe mitjana (amb un 10% més de possibilitats que la classe
 - També dependrà de l'ètnia o el gènere del estudiant o estudianta
- I aquestes serien les pautes i processos pel que fa a la societat i la nostra capacitat de decidir

De què depèn llavors la seva decisió?

- De les circumstàncies personals de qui les expressa

Només això?

- Els sociòlegs o la sociologia ens dirà que és quelcom de més profund que tot això

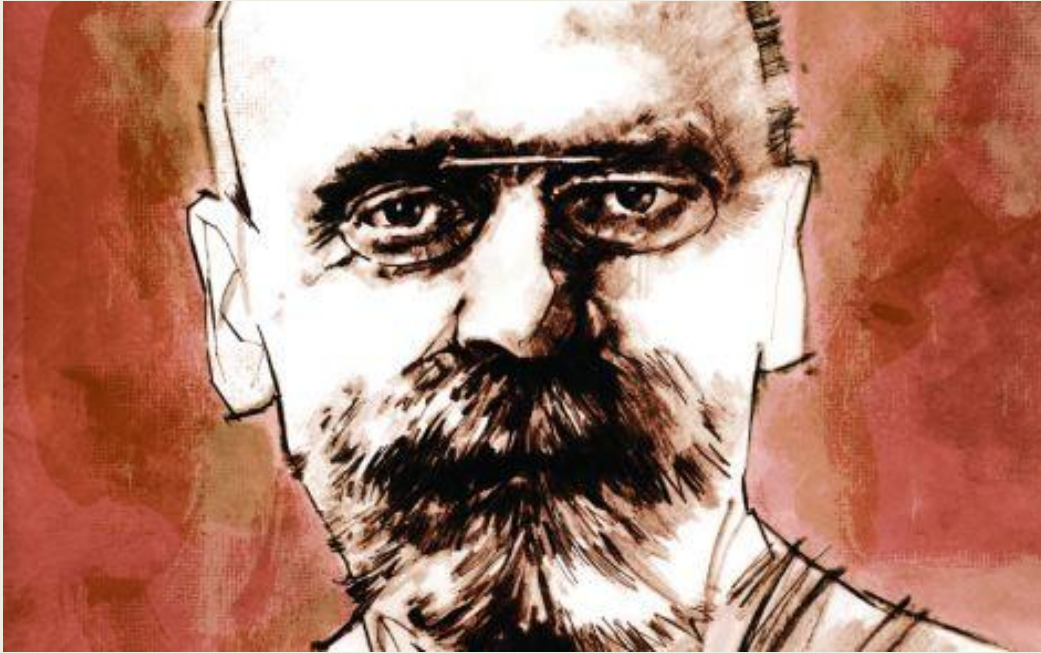
Una mica més enllà del subjecte...

- Més enllà del que la persona decideix
- Més enllà... La societat
- La societat també guia els nostres actes i la nostra manera de pensar i per tant les nostres decisions
- I aquesta pràctica l'anomenen sociologia

M'equivoco o ens equivoquem?

- Segons sembla gràcies a la perspectiva sociològica es posa al descobert certs aspectes de la conducta humana que escapa al propi individu
- De vegades ens equivoquem i no sabem a qui culpar si a nosaltres mateixos o...
- Actuem en veritat segons certes pautes socials
- Tot i que aquesta idea s'ens resisteix
- Émile Durkheim va ser el primer que posa de manifest aquest fet

Émile Durkheim (1858-1917)

La descoberta de la perspectiva sociològica

Émile Durkheim

- Un dels fundadors (o pioners) de la sociologia demostra que les forces socials afecten la conducta humana
- Ho fa a més d'una forma força curiosa: fa un estudi sobre el suïcidi
- Perquè res sembla més personal que la decisió sobre la pròpia vida (això es pot discutir)
- La seva tesi és que si es capaç de demostrar que el suïcidi està condicionat per la societat (hi ha arguments sòlids) llavors demostra que la sociologia és una ciència o un camp d'estudi

I de fet ho acaba per demostrar...

- Comença estudiant casos de suïcidi a França en la seva època
- Algunes “categories” de persona té més probabilitat que una altra de “comprometre” la pròpia vida
 - Més alt?
 - Homes, rics, protestants, solters...
 - Més baix?
 - Dones, catòlics, jueus, pobres, persones casades...
- Diferents graus d'integració social de les persones
- Lligam socials més forts vs. Persones individualistes i socialment solitàries

Ara falten els perquès...

- Per exemple perquè a les societats que estudia Émile (dominades pels homes) aquests tenen més autonomia que no pas les dones el que implica:
 - Una integració social menor i per tant:
 - Una taxa de suïcidi més alta
- I el mateix passaria amb els protestants la religió dels quals passa només per una lectura de la Bíblia molt individualista a diferència de catòlics i jueus de lligams socials més forts com dèiem
- Els rics?
 - També més capacitat d'acció que els pobres
- Els solters?
 - Solter entre *solitarius* i *solutus*, entre solitari i solt (independent); per tant a diferència de les persones casades...

La perspectiva sociològica en la vida quotidiana: una invitació a la sociologia

- Beneficis i dificultats com la societat influeix en les nostres decisions, expectatives, plans de vida?
- Una nova manera de veure el món?

Beneficis de la mirada sociològica

- Primer benefici
 - Que moltes idees donades per suposades no són certes
- Segon benefici
 - Entendre que la societat funciona d'una manera determinada i té unes regles de joc
 - Dona eines per a “jugar” aquest joc de forma efectiva
- Tercer benefici
 - No acceptar l'*estatus quo*
 - Més capacitat d'acció
- En tot cas saber jugar dins de l'espectre de joc que un vulgui

Sobre l'espectre de joc

- Varietats del món: sofriments reals i potencials
- “Catalans” i “espanyols” només suposen (per exemple) una petita proporció de la població del planeta
- Els éssers humans viuen en societats radicalment diferents
- Tothom considera la seva forma de vida apropiada i natural a la vegada que tendeix a rebutjar altres estils del vida

Què fem dins d'aquest espectre gràcies a la perspectiva sociològica?

- Pensar críticament sobre els punts forts i febles dels estils de vida (inclòs el nostre)
- Ser conscients dels patiments:
 - Pobresa, ruptures matrimonials, malalties, guerres...
- Saber entendre que aquests problemes els causa el *com* està organitzada una societat

Problemes característics de la perspectiva sociològica

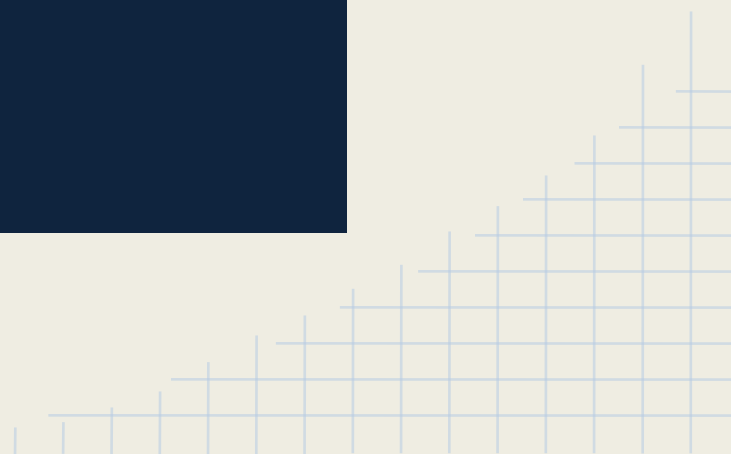
- Primer problema:
 - El moviment de l'objecte d'estudi canvia tan ràpid com canvien les nostres societats o el mateix estudi
 - L'estudi d'un aspecte o fenomen pot no ser vàlid d'un dia per l'altre
- Segona dificultat:
 - El científic, en aquest cas el sociòleg forma part del seu propi objecte d'estudi
 - Si tots formem part de la societat, formem part del nostre objecte d'estudi i dificulta la tasca del sociòleg
 - Tot això propicia que sigui difícilós mantenir la distància amb el propi objecte de coneixement: el món

Per exemple:

- El punt de vista d'un sociòleg nascut a Europa pot no ser tan vàlid del punt de vista d'un sociòleg nascut a Tailàndia o al Brasil
- Aquesta dificultat és fruit de l'etnocentrisme (perquè estem molt condicionats per una visió cultural determinada)

Finalment...

- El coneixement sociològic acaba per formar part del nostre coneixement
- Un exemple: conclusions al voltant d'un estudi sobre la criminalitat pot arribar a través dels mitjans de comunicació a les persones i pot arribar a fer-les més conscients d'aquests problemes i d'altres (major nombre de denúncies o menor nombre de criminalitat serien les esperades)
- La sociologia exerceix un impacte sobre la societat

2. Sociologia i ciències socials

La sociologia dins de les ciències socials

Salvador Giner en proposa aquesta definició al seu manual de sociologia:

“De manera general podríem dir, que la sociologia és una ciència de l’observació que estudia el conjunt dels fenòmens, de les estructures, de les institucions, i dels comportaments que es manifesten pel fet que els homes visquin en societat. El seu objectiu és l’ésser humà en tant que animal social. Com a ciència pretén aconseguir sistemes d’explicació i d’interpretació de la realitat social. Però totes aquestes aproximacions són també pròpies de les altres ciències socials”. (GINER, 1969. 9-10)

Què diferencia la sociologia de la resta de ciències?

- La economia investiga els processos de producció, distribució i consum de bens i serveis per a cobrir les necessitats d'una societat o comunitat
- La història descriu la evolució i transformació de les societats en el temps
- La ciència política analitza la distribució, els canvis i els conflictes de poder
- Què diferencia llavors la sociologia d'aquestes altres ciències de la societat?
 - El fet que aquesta investiga l'estructura, els processos i la naturalesa de la societat humana en general

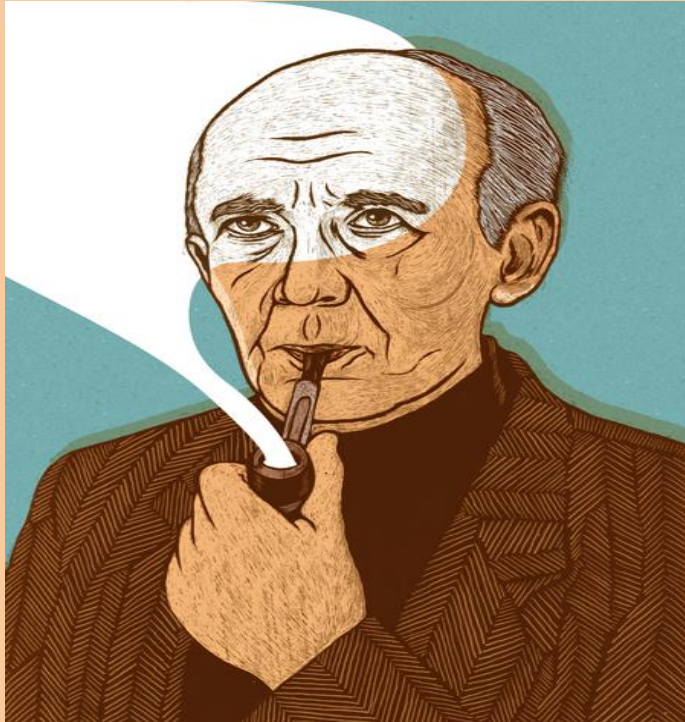
Fem una ullada al capitalisme...

- Si un economista estudia o investiga el desenvolupament del capitalisme en una societat donada, concentra la seva atenció sobre alguns aspectes dels processos de producció com per exemple:
 - La formació del capital
 - El repartiment dels beneficis
 - La fluctuació dels salaris
- Si és el sociòleg el que fa aquesta investigació no es fixarà en aquests aspectes sinó en aquests altres:
 - Els sectors socials que posen en marxa el tipus d'economia que anomenem capitalista
 - Com es distribueix el treball entre els integrants del procés
 - Els conflictes laborals que s donen en aquest sistema
 - I els factors culturals que entren en joc

Diferents tipus de sociologia?

- Es pot parlar de diferents tipus de sociologia:
 - Sociologia política
 - Sociologia religiosa
 - Sociologia urbana
 - Sociologia rural
 - Sociologia de l'educació
 - Sociologia del coneixement
- Però la sociologia realment intenta interrelacionar aquests fenòmens que pertanyerien a diferents nivells de la vida social
 - Entre fenòmens religiosos i polítics
 - Econòmics i bèl·lics
 - Artístics i ètics

Fem un incís...

Zygmunt Bauman
(Polonia, 1925)
“La societat líquida”

La societat líquida

- Filòsof, sociòleg i assagista de prestigi internacional
- El seu camp de recerca és el concepte de modernitat i postmodernitat (socialisme, classes socials, l'holocaust, l'hermenèutica, consumisme, globalització i “nova pobresa”)
- Desenvolupa el concepte de “societat líquida” i el seu interès d'investigació està enfocat a l'estratificació social i el moviment obrer
- Autor molt polèmic al relacionar l'ideologia de la modernitat amb l'holocaust
 - L'holocaust és una conseqüència lògica de la civilització moderna (encara que no inevitable) i de la ingenieria social a gran escala
- Proposa una visió postmoderna distòpica de la societat

Modernitat sòlida vs. Modernitat líquida

- Per a ell serien dues cares de la mateixa moneda
- La seva tesi dins del camp de la sociologia causa controversia
 - El comportament humà no s'explica primàriament per la determinació social o discussió racional
 - És algun tipus d'impuls innat (pre-social als individus)
- Pertany al conegut moviment *altermundista* (moviment antiglobalització)
- La societat sòlida:
 - Seguretat, continguts, valors
- La societat líquida:
 - Mobilitat, incertesa, relativitat de valors
- Degut a això afirma que si ha de produir-se un canvi social ha de ser un producte necessari i dinàmic (evitat conflictes social i millora de les condicions de vida)

Atorgar poder o privar de poder?

«Poc després de la invasió de l'Iraq, el diari The New York Times va publicar un sondeig que indicava que el 32% dels nord-americans creia que Saddam Hussein era l'autor material dels atemptats de l'11 de Setembre contra el World Trade Center i Pentagon. La cadena de televisió CBS també va divulgar una enquesta que demostrava que el 55% dels espectadors estava convençut que Saddam Hussein donava suport directament a l'organització terrorista Al Qaida. Un altre sondeig d'opinió de l'empresa Knight Ridder/Princeton va revelar que el 33% dels enquestats afirmava creure que la majoria o alguns dels segrestadors dels avions de l'11 de Setembre eren ciutadans iraquians. Un gran nombre de nord-americans ja creia també que Saddam Hussein tenia armes de destrucció massiva, que aquestes armes s'havien descobert, que estava a punt de fabricar una bomba atòmica i que tard o d'hora la deixaria anar sobre els ciutadans desprevinguts. Cap d'aquestes afirmacions no es basava en cap fet concret, ja que no existien proves que remotament les confirmessin. Un sondeig realitzat pel diari The Washington Post, dies abans del segon aniversari de la tragèdia de l'11 de Setembre, indicava que el 70 % dels nord-americans continuava creient que l'Iraq va tenir un paper directe en la trama dels atemptats.

Davant d'aquest panorama d'ignorància és fàcil sentir-se perdut i desgraciat, i encara ho és més sentir-se perdut i desgraciat sense sentir cap mena d'emoció. Com va dir Pierre Bourdieu memorablement: qui no tingui contacte amb el present, que no somniï pas de dominar el futur. I la major part dels nord-americans deu tenir una idea molt vaga del que pot oferir-los el present. Aquesta sospita es veu plenament confirmada pels observadors més perspicaces i lúcids. "Molts nord-americans", observa Brian Knowlton, periodista de l'International Herald Tribune, "van dir que la successió de falses alarmes els havia deixat amb el dubte de no saber amb quina urgènciia contra quin temor havien de reaccionar." La ignorància causa la paràlisi de la voluntat. Quan no saps el que t'espera, no tens manera de preveure els perills. Per a les autoritats que els inquieten les dificultats que els imposa una democràcia sòlida i consistent, la ignorància de l'electorat i la desconfiança que gairebé tothom té envers el valor de la discrepància, afegides a la poca inclinació a participar en la política, són un capital polític més que benvingut. La dominació per mitjà de la ignorància i la incertesa cultivades deliberadament és efectiva, i més barata, que no pas l'exercici del poder basat en la confiança en el debat, en els anàlisi dels fets i en l'esforç sostingut a posar-se d'acord sobre les qüestions que es puguin plantejar, i és la manera menys arriscada d'actuar. La ignorància política es reproduïx sense parar, i la corda trenada amb la ignorància i la passivitat té la mida justa que necessita el poder cada cop que ha de fer callar la veu de la democràcia o lligar-li les mans. Necessitem l'educació al llarg de tota la vida per tal que puguem prendre decisions. Però necessitem encara més salvar les condicions que ens donen aquesta possibilitat i la posen al nostre abast.» [Bauman, Z. (2007). Els reptes de l'educació en la modernitat líquida, Barcelona, Arcadia, p. 41-43, fragment extret de Josep Maria Rotger (coord.), Sociologia de l'educació: per a professorat d'educació secundària, El Roure Editorial, 2012, p. 99-100]

Exemple: La tassa de cafè: (Anthony Giddens)

- Podem assenyalar de fet que el cafè no és només una beguda sinó que té a més un valor simbòlic i unes activitats socials de caràcter quotidià, moltes vegades és més important el ritual que hi ha al voltant que l'acte en si mateix de prendre cafè o els seus efectes:
 - Per a molts occidentals formaria part de la seva rutina personal per començar el dia (a primera hora)
 - El que ve seguit d'altres moments d'aquesta índole i amb d'altres persones
 - El que fa que es converteixi com dèiem en un ritus social:
 - Dues persones que es citen per fer un cafè en realitat es citen per fer petar la xerrada i es de fet aquests tipus de ritual el que interessa per d'altra banda als sociòlegs com a objecte d'estudi

El cafè com a droga o estimulants

- El cafè es un droga que conté cafeïna que té un efecte estimulants sobre el cervell
 - Molta gent el pren per a obtenir aquest “impuls addicional” que proporciona
 - Per exemple en jornades de treball prolongades o d’estudi fins altes hores de la nit (tolerable amb estones breus per a fer el cafetó)
 - Molta gent considera que beure aquesta substància com a activitat crea un hàbit però no arriba a ser una addicció (no es considera una droga)
 - Igual que l’alcohol es considera una droga acceptada socialment (la marihuana per exemple no ho seria)
 - Hi hauria cultures que considerarien tolerable la marihuana i fins i tot la cocaïna però no així el cafè o l’alcohol
- I als sociòlegs el interessa en certa mesura aquest contrast

El cafè arreu del món

- L'individu quan beu una tassa de cafè forma part en realitat d'una complexa xarxa de relacions que s'estén arreu del món
- Vincula a persones de zones riques amb zones pobres
 - Creix als països pobres i es consum als països rics
- Deixant de banda el petroli és la mercaderia més valuosa del comerç internacional
 - Font principal de divises per a molts països
- El procés de producció, transport i distribució requereix de transaccions continuades entre persones que es troben a milers de kilòmetres de distància
- L'estudi d'aquestes transaccions constitueix una tasca important per a la sociologia
 - Molts aspectes de la nostra vida es veuen afectats per aquest fet (comunicacions i influències socials a escala global)

Història, cafè i colonialisme

- L'acte de beure un cafè implica que amb anterioritat s'ha produït un procés de desenvolupament social i econòmic
- Al final del segle XIX juntament amb altres components de la nostra dieta (té, plàtans, patates...) es comença a estendre el seu consum:
 - S'origina a Orient Mitjà...
 - Però la demanda massiva comença amb el colonialisme de fa dos segles
- Actualment tot el cafè que es consum prové de Sudamèrica o Àfrica (països que com dèiem van ser colonitzats pels europeus)
- Per tant no es pot dir que sigui un component "natural" de la nostra dieta
 - O sí?
- El llegat colonial ha tingut llavors un gran impacte en el desenvolupament del comerç mundial del cafè (o de la economia en general s'entén)

Cafè i globalització

- Producte situat al centre dels debats sobre globalització, comerç internacional, drets humans i destrucció del medi ambient
- Si augmenta la popularitat del cafè (o de qualsevol producte) aquest es veu “etiquetat” i “polititzat”
 - La decisió del consumidor pel que fa al tipus de cafè que prenen i on el compren es converteix en una *opció vital*
- Es pot optar per veure cafè orgànic, descafeïnat o de “comerç just”
- El podem prendre en cafeteries “independents” o en “grans cadenes” d'establiments
- ...I com consumidors de cafè que som podem decidir boicotejar als països que en tant que productors o distribuïdors no respecten el drets humans o el medi ambient
- Per a la sociologia es interessant el fet de com degut a la globalització augmenta la consciència de les persones sobre certs problemes de llocs ben distants i de com això els porta a actuar en conseqüència

Un altre incís: MAX WEBER (1864-1920)

- Sociòleg, filòsof, polític, economista i jurista alemany
- El seu anàlisi de la religió, la política i les seves formes de legitimació són indisociables del canvi que experimenta Europa en aquesta època
- Denomina procés de “racionalització del món” a la presa de consciència dels límits i distància entre el marc jurídic i la realitat social
- Juntament amb Karl Marx, Vilfredo Pareto, Ferdinand Tönnies i Émile Durkheim se'l considera un dels pares de la sociologia

Una racionalització irracional

- A la seva obra *L'ètica protestant i l'esperit del capitalisme* fa una crítica al fet que la burgesia rigorista i protestant (calvinista) dona pas a la burgesia arribista i mercantil
- El seu *Corpus* inicia una manera de fer sociologia i de comprendre l'acció social que encara té sentit en tant que teoria clàssica
- Comparteix amb *Marx* un enfocament metodològic bàsic
 - El de explicar la societat com un conjunt d'estructures i de pràctiques socials col·lectives
 - ...Però ho fa des de la “neutralitat axiològica” (neutralitat moral)
- Tracta temes com la burocratització, el capitalisme, la cosificació de les relacions humanes
- Creu que el capitalisme depèn de la ètica protestant que fa del treball l'estil de vida (ni plusvalia ni maquinisme): el que hi ha és una “racionalització” i un “desencantament del món”
 - “Eficàcia de la fe” i “eficiència en el negoci”
 - Mútua implicació de la religió i el comportament econòmic sense el qual es faria impossible el capitalisme
 - Neix contra la lògica del mercat (posa l'acumulació per davant del intercanvi)
- La racionalització de la religió porta al “desencantament del món” (desembreix) i porta a la seva arrel el capitalisme
 - “Irracionalidad ética del mundo”

Aportacions metodològiques

- Defineix la sociologia com la comprensió interpretativa de l'acció social que permet elaborar conceptes teòrics que donen compte de la realitat social des de un punt de vista dinàmic
- L'acció social és una acció en què el significat que l'agent o els agents li atribueix està referit al comportament dels altres pel qual es guien (actor socialitzat i acció instituïda)
- Inventa el conegut com *mètode comprensiu* que implica l'afirmació de que els mètodes de les ciències socials no ha de seguir el de les ciències naturals
 - Les ciències socials tindrien una capacitat de comprensió més gran dels fenòmens (aspiració de la sociologia fins al moment)
 - La sociologia no només ha de comprendre el sentit causal (explicació) de l'acció sinó també el significat d'aquesta (comprensió)
- Ens parla també del *tipus ideal*:
 - Com que la realitat és massa complexa per entendre la seva totalitat s'ha de partir d'idealitzacions o construccions teòriques que com a porció fa de mirall d'aquesta totalitat
 - Pensa que aquests *tipus* s'ha de fer explícit a partir de la divulgació
 - Els ideals sempre es basarien en múltiples causes tan immediates com llunyanes per entendre els fenòmens

Ètica de la responsabilitat o ètica de la convicció?

- Responsabilitat i convicció són els pols en que es mou l'acció política en tant que tragèdia
 - Serien dues lògiques polítiques en tant que ètica
- La *ètica de la convicció* és veu obligada per la obligació moral i la intransigència vers els seus principis
- La *ètica de la responsabilitat* valora les conseqüències dels seus actes confrontant mitjans i fins (tot això ho confronta) en una determinada situació
 - Aquesta ètica conduiria a l'èxit polític
- Perquè es veu això com una forma de tragèdia?
 - Pel sacrifici de certs interessos (tràgic i nihilista)
- Defineix l'estat com la institució que posa el monopoli legítim de la violència a dins del seu territori
- Defineix el bon polític com una persona amb una “passió desapassionada”
- Defineix el mal polític com una persona amb un “nerviosisme estèril”

Formes de dominació i burocràcia

- Des de el punt de vista sociològic l'interessa l'acció pública i l'ordre polític en quant “dominació”
- És un crític de la societat de masses
- Els tres mecanismes que posaria en marxa la autoritat política són: el domini, la obediència i la legitimitat. L'interessa com la dominació es converteix en obediència i aquesta engendra legitimitat
- Tres formes de dominació:
 - Dominació tradicional
 - Dominació carismàtica
 - Dominació racional (legal-racional) [diferència legítim / legal]
- La burocràcia apareix com un instrument eficaç de la llei (dictadura del funcionariat)
- COM A CONCLUSIÓ:
 - A la seva sociologia trobem conceptes com “carisma”, “racionalització”, “responsabilitat” però no pas una teoria sobre la democràcia
 - El seu mèrit dins de la sociologia contemporànea:
 - És haver sapigut caracteritzar la religió com a inserció en la vida quotidiana
 - Proposar esquemes multicausals
 - Elaborar una tipologia dels “ethos” polític i desenvolupar el concepte de responsabilitat
 - Observar els límits d'aquesta racionalització

Especialistes...

Tractàvem de demostrar que l'esperit del ascetisme cristià va ser el qui va engendrar un dels elements constitutiu del modern esperit capitalista, i no només d'aquest, sinó la mateixa civilització moderna: la racionalització de la conducta sobre la base de la idea professional. (...) L'ascetisme es va proposar transformar el món i va voler realitzar-se en el món; no és estrany, doncs, que les riqueses de aquest món assolissin un poder creixent i, en últim terme, irresistible sobre els homes, com mai s'havia conegut en la història. L'estoig ha volgut quedar-se buit d'esperit, qui sap si definitivament. En tot cas, el capitalisme victoriós no necessita ja d'aquest recolzament religiós, donat que descansa sobre fonaments mecànics. També sembla haver mort definitivament la rosada mentalitat de la riallera successora del puritanisme, la "il·lustració", i la idea de "deure professional" ronda per la nostra vida com un fantasma d'idees religioses ja pasades.

L'individu renuncia a interpretar el compliment del deure professional, que no el pot posar en relació directe amb certs valors espirituals suprems o quan, a la inversa, ho sent subjectivament com a simple coacció econòmica. Ningú sap qui ocuparà en el futur aquest estoig buit, i si al terme d'aquesta extraordinària evolució sorgiran profetes nous i s'assistirà a un puixant renéixer de antics idees ideals; o si, per el contrari, ho embolicarà tot com una ola de petrificació mecanitzada i una convulsa lluita de tots contra tots. En aquest cas, els "últims homes" d'aquesta fase de la civilització podran aplicar-se aquesta frase: "Especialistes sense esperit, gaudidors sense cor: aquestes nul·litats s'imaginen haver ascendit a una nova fase de la humanitat mai assolida amb anterioritat. [Weber, M: L'ètica protestant i l'esperit del capitalisme, Barcelona, (1901,1969) Península, pp 257-259]

3. Mètodes de la sociologia

Metodologia i mètodes

- La metodologia és l'estudi sistemàtic dels mètodes emprats per una ciència en la seva investigació de la realitat
- Un mètode és un procés de recerca
- En sociologia així com en les ciències humanes i socials no hi hauria un únic mètode
- Anem a veure doncs o analitzar quin són aquests mètodes i què aporten a la sociologia o estudis sociològics...

Mètodes empírico-analítics

- Aquests mètodes poden ser de dos tipus
 - Quantitatiu
 - Qualitatiu

Quantitativus

- Pretenen explicar un fenomen determinat a partir del coneixement de les seves causes i utilitzen la matemàtica com a ciència auxiliar
- Tots ells tenen com a objecte (comparteixen el fet de tenir com a objecte) d'estudi o d'observació
 - Individus
 - Grups
 - Institucions
 - La societat sencera

Els mètodes quantitativs més importants

1. Enquestes: Consisteixen a recollir informacions per mitjà d'un qüestionari de persones a les quals es pregunta sobre un fenomen o aspecte social determinat. Segons l'objectiu perseguit poden ser:
 - Descriptives: si pretenen retallar detalladament una població
 - Poden voler contrastar hipòtesis prèvies
- El qüestionari presenta una sèrie de preguntes que poden ser obertes o tancades però el que cal és una *mostra*:
 - Que és el procediment gràcies al qual se selecciona un percentatge d'individus o casos a partir d'una població
- La tria de les persones a les quals es passarà l'enquesta es pot fer de dues maneres:

- *Per quota*: es divideix la població a partir d'unes variables concretes, com per exemple: edat, sexe, professió... determinades pel nostre marc teòric
 - *Aleatòriament*: es fa a l'atzar
2. Un cop passada l'enquesta, disposem de moltes dades, però cal tenir en compte que són dades sense analitzar i sense interpretar
- Cal, aleshores fer ús de l'estadística: permet d'organitzar les dades recollides, per tal d'analitzar-les i després inferir-ne les característiques de la població estudiada
 - Tot i que aquests mètodes són molt precisos cal tenir en compte les variables de la conducta individual i que els valors i les intencions no es poden quantificar
 - Per aquest motiu, cal complementar-los amb els mètodes qualitatius

Exemple d'estudi quantitatiu

El sindicat UGT (UGT, 2010) ha analitzat aquestes interaccions violentes que es donen a l'aula entre professor i alumnes. Per fer aquest estudi hi han participat 1.223 professors de secundària de totes les comunitats autònomes d'Espanya, a excepció de Ceuta i Melilla. En aquest treball s'afirma que un 1,9% dels professors han patit agressions físiques per part dels alumnes amb certa freqüència. Així mateix, un 7,4% del professorat enquestat diu que, almenys una vegada, ha patit una agressió per part d'un alumne. Respecte a les amenaces, el 32,4% dels docents, declaren que han estat amenaçats alguna vegada. [...]

Continua...

[...] L'estudi manifesta que els comportaments que dificulten el desenvolupament normal de la classe, com constants interrupcions, contestacions, parlar contínuament, “bretolades”... es donen amb freqüència: un 34,1% deis enquestats diu patir-los amb molta freqüència, totes les setmanes; un 56,5% afirma patir-los amb certa freqüència, significa almenys un cop al mes. Aquest tipus de comportaments que es definirien com a lleus, el 13,2% dels informants, afirmen que es donen diàriament (UGT, 2010, p. 6).

3. Mètodes qualitatius

- S'usen en l'estudi de casos concrets i no busquen la generalització
- Es tracta d'entrevistes, històries de vida...
 - *Entrevistes*: consisteixen en una conversa entre dues persones el/la que entrevista i l'entrevistat/ada
 - Tenen com a finalitat obtenir alguna informació
 - Hi ha dues menes d'entrevistes
 - Dirigides
 - No dirigides
 - *Històries de vida* : són entrevistes no dirigides que intenten captar experiències vitals que el nostre informant/a ha viscut al llarg de la seva vida
 - Pot plantejar alguns problemes
 - Com ara la distorsió de la informació
 - Provocada per la reserva de l'informant/a
 - Per l'actitud de l'entrevistador/a

Mètode hermenèutic

- La paraula hermenèutica té el seu origen en la paraula grega *hermeneuo*
 - El significat de la qual és interpretar i comprendre
- Alguns sociòlegs van considerar que aquest era l'objectiu de la sociologia
 - Comprendre les accions humanes i que aquestes no es podien explicar de manera causal com els fets de la naturalesa
- El seu estudi, doncs, es dirigeix a la comprensió de les accions
 - És a dir, cap a l'intent de copsar el sentit de l'esdeveniment
 - I això només es pot fer si ens adonem que la nostra consciència es troba condicionada per una dimensió històrica determinada i pel llenguatge que utilitzem
- Exemple de Max Weber a qui hem vist fa poc

Mètodes crítico-racionals

- Són els mètodes proposats per l'Escola de Frankfurt a partir de la seva teoria crítica aplicada a la societat
- El mètode experimental és insuficient per explicar els fenòmens socials i la seva comprensió interna tampoc permet interpretar-los de manera satisfactòria
- El que cal és criticar els fenòmens socials, si volem una societat més lliure, més racional i més justa.
- La teoria crítica vol aconseguir que els productes del progrés tècnic i científic serveixin per alliberar l'individu.
- Els pensadors de l'Escola de Frankfurt critiquen l'ús instrumental de la raó per part del capitalisme, perquè només es busquen els mitjans adequats per aconseguir els fins proposats sense tenir en compte les conseqüències
- Davant de la racionalitat instrumental proposen una racionalitat crítica que respongui als interessos pràctics vitals i no es dediqui simplement a transformar la realitat per interessos particulars
- A més, aquesta racionalitat crítica és emancipadora, perquè permet alliberar-se de les cadenes que oprimeixen a l'humà, mitjançant la pròpia capacitat racional per autoreflexionar críticament sobre les condicions de vida i de coneixement.

Dialèctica de la Il·lustració

T. W. Adorno
(1903-1969)

Max Horkheimer
(1895-1973)

Introducció

- Proposta de salvar la il·lustració
 - De què?
- El domini com a reflex i instrument:
 - Mite → Il·lustració → Positivisme → Domini
- Domini de l'home sobre la natura
- Domini de la natura sobre l'home
- Això duu a la barbàrie
- Les barbàries que coneixem al segle XX
 - Totalitarismes
- Tot això és producte de la raó
- Autors com Marcuse li donaran el mateix sentit a aquesta raó, el de raó freda, potser fins i tot avui en dia, raó cínica

El mite d'Odiseo

- Mite de l'heroi burgès:
 - Instrument de poder
- La interpretació màgica nega la racionalitat:
 - Sacrifici racional
 - El mateix *tabú*
- Acció social en favor del domini
- Odiseo (Ulisses) ha de complir una sèrie de proves per a demostrar la seva valia i poder retornar a Ítaca
- És per això que es relaciona a l'heroi burgès amb Ulisses producte en certa mesura també del romanticisme
- Perquè com a mite esdevé ciència o tècnica i com a tècnica esdevé barbàrie (un altre cop mite es clar!)

Juliette

- Pensar és produir un ordre científic i unitari on les lleis lògiques defineixen les relacions
- El judici és la concordança entre natura i coneixement
 - El burgès es producte de l'idealisme
- *Historie de Juliette* (1797)
 - Juliette té la ciència com a “credo” (la Il·lustració)
- Nietzsche i Sade ataquen aquest “credo” perquè pensen que només promou la llei del més fort (l'intel·lecte i el cristianisme)
 - La antiga idea de compassió com a pecat (herència burgesa)
- L'ésser humà en camí cap a la seva realització es topa amb l'horror de la falta de consciència
 - Retorn a la prehistòria de l'home
 - L'ésser humà com a “manifestació del suprem horror de l'individu particular”

Industria i Massa

- Tot gest ve definit pel objectiu que se li assigna dins d'un esquema
 - Amb la conseqüent atrofia de la espontaneïtat i la imaginació producte de la *industria cultural*
- L'estil de la *industria cultural* és al mateix temps negació de l'estil
 - La pretensió de l'art és també una forma d'ideologia
- El poder social dels espectadors sotmesa a l'omnipresència de l'estereotip de la tècnica
- La desmitologització del llenguatge es converteix en màgia
- És el triomf de la publicitat i de les “dents blanques”
- Culte a la personalitat i al cos
- Igual que Max Weber pensen que és la conseqüència lògica
 - Com salvar la Il·lustració?

Elements del antisemitisme i límits de la Il·lustració

- El liberalisme es l'intent d'igualar la societat de cert mode immediat
- El “sense sentit” de la ideosincràsia cobra cert sentit en la religió i es fa tàcit admeten aquesta la seva i qualsevol altre
- Hi ha alguna cosa de repetitiva en la ciència que la fa familiar per la via de l'estranyament
- Es disfressa i a la vegada s'acusa al judaisme de operar de forma màgica
 - L'antisemitisme és una falsa projecció
- Com a la doctrina de Marx els objectes es tornen contra la mirada de l'individu
- És la Il·lustració la que acaba per trencar els seus propis límits tant ètics com polítics i epistemològics
 - La Il·lustració s'inverteix en bogeria

Conclusions

- [*Quand même*] Civilització i terror és una cosa inseparable i no es dóna l'una sense l'altre
- [*Per a Voltaire*] La mentida diu la veritat afirmen Adorno i Horkheimer qui no participa del terror és sospitós en últim terme i odien aquest terror
- [*Clasificació*] No es pot lluitar contra els conceptes generals, la classificació es condició del coneixement i no el coneixement mateix, aquest només s'encarrega de dissoldre la classificació, el que retorna no és mai més estable que allò particular (els totalitarismes s'entén)
- [*Aïllament per comunicació*] La comunicació iguala els homes perquè els aïlla
- [*Le prix du progres*] La perdua de la memòria és la condició transcendental de la ciència: tota reificació es un oblit
- El problema és el resultat de la Il·lustració de la qual som herència

Un fragment de l'obra...

La caiguda de l'home actual sota el domini de la naturalesa es inseparable del progrés social. L'augment de la productivitat econòmica, que per una banda crea les condicions per a un món més just, procura, per l'altre, l'aparell tècnic i als grups socials que disposen d'ell una immensa superioritat sobre la resta de la població. L'individu és anul·lat per complet davant els poders econòmics. Al mateix temps, aquests eleven el domini de la societat sobre la natura a un nivell fins ara insospitat. Mentre l'individu desapareix davant l'aparell al que serveix, aquest li proveeix millor que mai. (continua)

En una situació injusta la impotència i la ductilitat de les masses creixen amb els bens que se'ls hi atorga. L' elevació, materialment important i socialment miserable, del nivell de vida dels que estan a sota es reflecteix en la hipòcrita difusió de l'esperit. Essent el seu vertader interès la negació de la cosificació, l'esperit s'esvaeix quan es consolida com a bé cultural i es distribuït amb finalitats de consum. L'allau d'informacions minucioses i de diversions domesticades corromp i atonta al mateix temps. [T. W. Adorno i M. Horkheimer, *Dialèctica de la Il·lustració*, Editorial Trotta, 2006, pàg. 54-55]

Un fragment de l'obra...